

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
מועד הבחינה: ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מספר השאלון: קיץ תשע"ה, 2015
נספחים: 574,057102
נספח א – לשאלה 1
נספח ב – לשאלה 4

גאוגרפיה ופיתוח הסביבה נתי"ב – ניתוח תופעות יסוד במרחב

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמש שאלות על חבל ארץ שלא נלמד. עליך לענות על ארבע שאלות, לפי ההוראות בגוף השאלון. לכל שאלה – 25 נקודות; סה"כ – 100 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: **אטלס משנת 1993 ואילך**:
— אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאת יבנה
(**בלי המילון למונחי הגאוגרפיה**)
— אטלס כרטא – פיזי, מדיני, חברתי, כלכלי
— אטלס כרטא אוניברסלי
- ד. הוראות מיוחדות:
- (1) רשום במחברתך את השם ואת שנת ההוצאה של כל אטלס שאתה משתמש בו.
- (2) כדי להמחיש את תשובותיך תוכל להיעזר בסרטוטים, בכתבים ובגרפים, לפי הצורך.
- כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.**

ב ה צ ל ח ה !

המשך מעבר לדף

ה ש א ל ו ת

נתי"ב — ניתוח תופעות יסוד במרחב (100 נקודות)

בשאלון זה תיבדק יכולתך להתמודד עם שאלות העוסקות בחבל ארץ שלא למדת עליו. השאלות מתבססות על מיומנויות בגאוגרפיה ועל מיומנויות חשיבה. השאלות נסמכות על ניתוח מפות באטלס כללי ועל נתונים המובאים בשאלון. חבל הארץ שהשאלון עוסק בו הוא **אתיופיה**.

שים לב: המידע הגאוגרפי נמצא לא רק במפות החבליות והפיזיות שבאטלס, אלא גם במפות העולמיות והנושאויות (כמו אקלים, אוכלוסייה, כלכלה).

רשום במחברתך את השם ואת שנת ההוצאה של כל אטלס שאתה משתמש בו (אטלס אוניברסיטאי חדש, אטלס כרטא).

עליך לענות על ארבע שאלות: על שאלה 1 (חובה), ועל שלוש מהשאלות 2-5. (לכל שאלה — 25 נקודות)

ענה על שאלה 1 (**חובה**).

1. מיקום ועיצוב נוף

א. ציין את מיקומה של אתיופיה ביבשת אפריקה, ואת שמות כל המדינות שגובלות בה. (6 נקודות)

ב. אתיופיה שוכנת בקרבת מצר ימי חשוב שעוברת בו אניות רבות. עיין באטלס, ציין את שם המצר, והסבר את החשיבות הבינ-לאומית של מצר זה. הסבר מדוע אתיופיה מתקשה להפיק תועלת מן היתרונות הכלכליים שיש בקרבה למצר ימי זה. (9 נקודות)

ג. עיין בנספח א, וציין את התופעה הגאולוגית העיקרית שעיצבה את הנוף באתיופיה. עיין באטלס, ותאר שתי השפעות של התופעה שצינת על עיצוב הנוף במדינה. (10 נקודות)

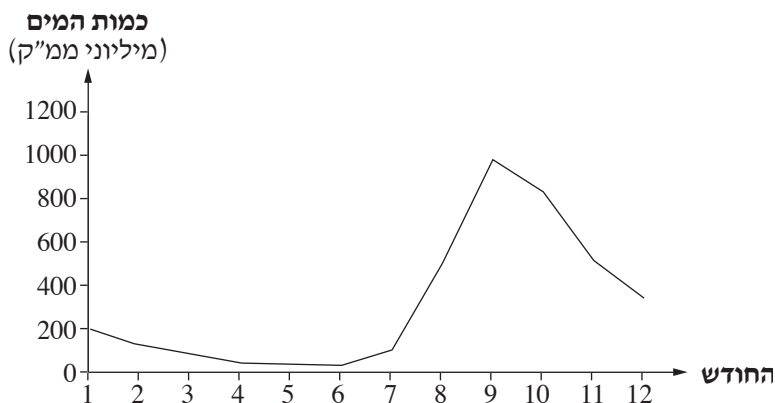
ענה על שלוש מהשאלות 2-5.

2. הנילוס הכחול

הנילוס הכחול, שמקורו באתיופיה, הוא אחד ממקורות הנילוס.

- א. תאר את תוואי הזרימה של הנילוס הכחול באתיופיה ובסודן. בתשובתך ציין את כיווני הזרימה של הנהר ואת יחידות הנוף שהנהר עובר בתוואי זרימתו. (9 נקודות)
- ב. לפניך הידרוגרף של הנילוס הכחול באזור ימת ט'נה.
- (1) עיין בהידרוגרף, ותאר את משטר הזרימה* בנהר. (3 נקודות)
- (2) באתיופיה שורר אקלים מונסון. הסבר את הקשר בין מאפייני האקלים הזה לבין משטר הזרימה של הנילוס הכחול. (5 נקודות)

כמות מים ממוצעת בנילוס הכחול במהלך חודשי השנה
(במיליוני ממ"ק)

(J.V.Sutcliffe, The Hydrology of the Nile, P 135, IHAS Special Publication no. 5)

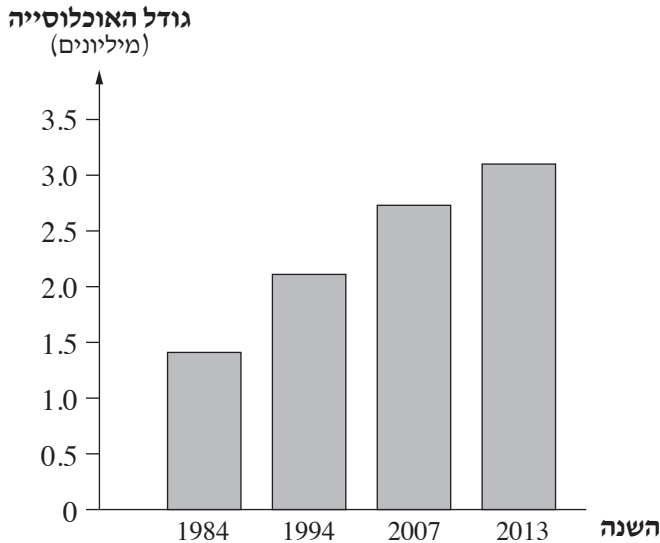
- ג. נהר הנילוס הוא מקור המים היחיד של מצרים. המקור העיקרי שלו הוא הנילוס הכחול המגיע אליו מאתיופיה. מצרים מסכימה שאתיופיה תקים על הנילוס הכחול סכר הידרואלקטרי, ומתנגדת להקמת סכר למטרות אחרות. הסבר גורם אפשרי לעמדה זו של מצרים בנוגע לסוג הסכר שהיא מסכימה שיוקם באתיופיה, ובנוגע לסוג של הסכר שהיא מתנגדת להקמתו. (8 נקודות)

* משטר זרימה – מאפייני זרימת המים בנהר: כמות המים ורציפות הזרימה לאורך השנה.

3. אדיס אבבה

- א. תאר שלושה גורמי מיקום של העיר אדיס אבבה. (9 נקודות)
 ב. בגרף שלפניך מוצגת אוכלוסיית אדיס אבבה בשנים אחדות.

אוכלוסיית אדיס אבבה בשנים אחדות
 (במיליונים)

(מתוך האתר www.newgeography.com)

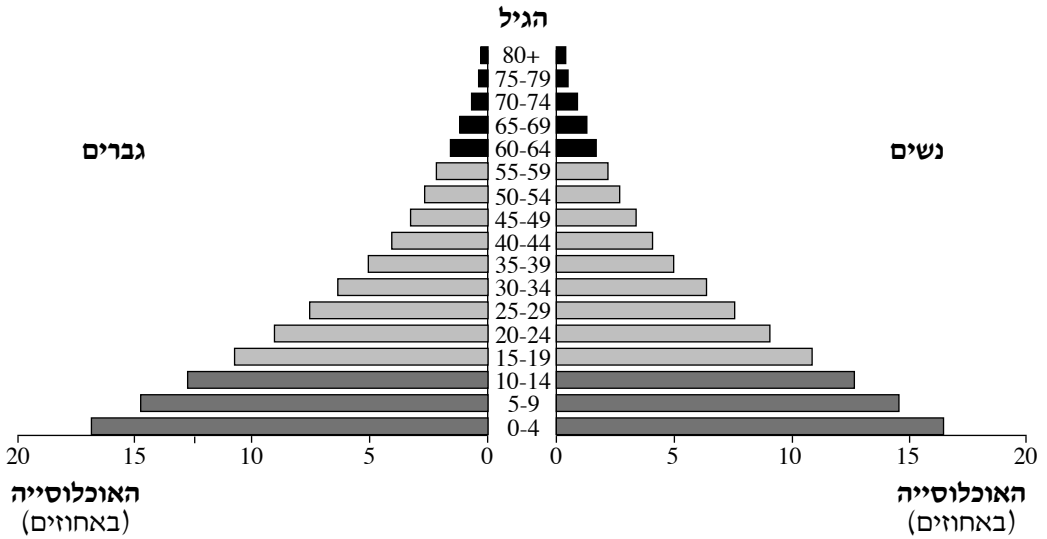
- על פי הגרף, ציין את מגמת השינוי בגודל של אוכלוסיית אדיס אבבה, והסבר שני גורמים למגמה הזו. (8 נקודות)
 ג. תאר שני קשיים שעלולים להיגרם במרחב העירוני של אדיס אבבה בעקבות השינוי בגודל אוכלוסייתה. (8 נקודות)

4. חקלאות ופיתוח כלכלי

- א. עיין בתמונות שבנספח ב.
 על פי התמונות, תאר שני מאפיינים של החקלאות באתיופיה וקבע את רמת הפיתוח של החקלאות במדינה. (8 נקודות)
 ב. קו האורך 40° מזרח עובר באתיופיה.
 תאר שני הבדלים בין החקלאות באתיופיה באזור שממזרח לקו זה ובין החקלאות באזור שממערב לו, והסבר את הגורם העיקרי להבדלים אלה. (8 נקודות)
 ג. ציין שני משאבים טבעיים של אתיופיה, והסבר כיצד היא יכולה לנצל כל אחד מהם לפיתוח כלכלתה. (9 נקודות)

5. אוכלוסייה

בפירמידת הגילים שלפניך מוצגים נתונים על מבנה הגילים של אוכלוסיית אתיופיה בשנת 2014. עיין בה וענה על הסעיפים א-ב.

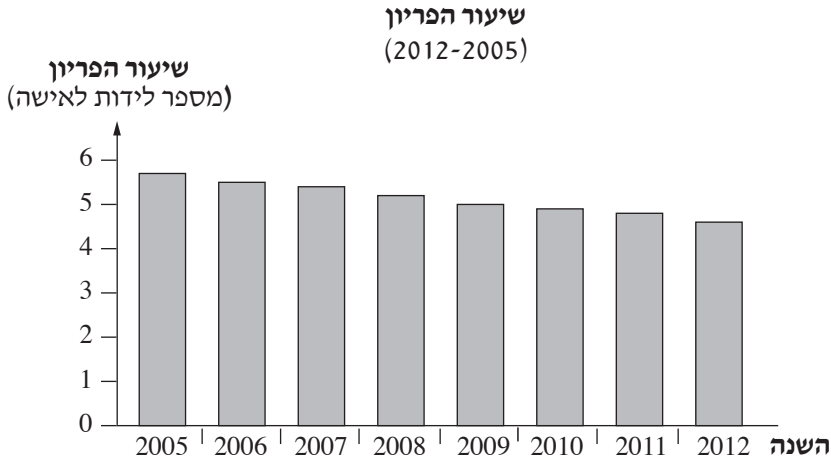

(מתוך האתר www.census.gov)

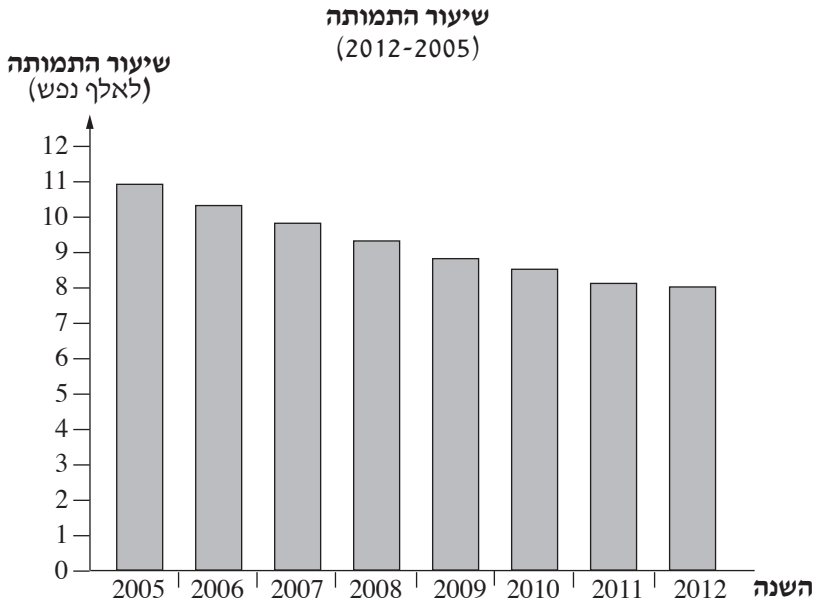
- א. תאר את מבנה הגילים באתיופיה. בתשובתך השתמש במושגים אוכלוסייה תלויה ואוכלוסייה יצרנית. (9 נקודות)
- ב. על פי פירמידת הגילים, קבע את רמת הפיתוח של אתיופיה, ובסס את קביעתך על שני נתונים. (8 נקודות)

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

ג. בגרפים שלפניך מוצגים נתונים על שיעורי הפריון (מספר הלידות לאישה) ושיעורי התמותה באתיופיה בשנים 2005-2012.

(מתוך האתר של הבנק העולמי)

(מתוך האתר של הבנק העולמי)

הסבר גורם אפשרי אחד למגמת השינוי בשיעור הפריון באתיופיה וגורם אפשרי אחד למגמת השינוי בשיעור התמותה באתיופיה (סך הכול – שני גורמים). (8 נקודות)

בהצלחה!

נספח א: מפה גאולוגית לשאלה 1

נספח ב: תמונות לשאלה 4 الملحق "ב": صور للسؤال 4

1 תמונה
الصورة

2 תמונה
الصورة

3 תמונה
الصورة